

MONITOR

DIGITALE TRAPVELDEN

“Op Eigen Benen”

Stand van Zaken 2004

December 2004

*Boris de Jong
Michiel de Lange
Steven Lenos
Joeri van den Steenhoven*

Colofon

Trapveld Enquete 2004, Op Eigen Benen
november 2004

Auteurs: Boris de Jong, Michiel de Lange, Steven Lenos & Joeri van den Steenhoven

'Digitale Trapvelden' is een project van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Digitale Trapvelden zijn laagdrempelige gelegenheden in aandachtswijken van de dertig steden die onder het grotestedenbeleid vallen, waar inwoners van deze wijken op een toegankelijke wijze in contact kunnen komen met informatie- en communicatietechnologie (ICT). In opdracht van het Ministerie BZK ondersteunen Stichting Nederland Kennisland en het Instituut voor Publiek en Politiek de Digitale Trapvelden bij hun verdere ontwikkeling. Zij brengen de Trapvelden samen in een netwerk om van elkaar te leren en gezamenlijk te laten zien wat zij doen. Dit moet leiden tot een grotere kans op succes bij de verdere ontwikkeling van alle Trapvelden.

Voor vragen kunt u contact opnemen met:

Netwerk Digitale Trapvelden
postbus 2960
1000 CZ Amsterdam
info@Trapveld.nl
www.Trapveld.nl

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
2 Achtergrond	6
3 Belangrijkste resultaten	7
4 Het beeld van de Stedelijke Coördinatoren	9
5 De stand van zaken bij de Digitale Trapvelden	13
6 Toekomst	22
7 Conclusies	27
Bijlagen	29

1 Inleiding

In menige buurt kunnen bewoners terecht op een plek waar ze kunnen leren omgaan met computers. Of belangrijker: kunnen ontdekken hoe ze digitaal de kwaliteit van hun leven kunnen verbeteren. Door hun digitale hobby's uit te oefenen, Nederlands te leren, met anderen samen een buurtwebsite te maken, spelletjes te spelen, een buitenlandse krantensite te bezoeken of met de kleinkinderen te e-mailen. Sommige deze plekken zijn zogenaamde Digitale Trapvelden: laagdrempelige internetcentra in de wijk, gevestigd in het buurthuis, de bibliotheek of de school. In veel grote steden zijn ze sinds 2001 te vinden. Zij dragen bij aan het verkleinen van de digitale kloof en het versterken van de sociale cohesie in de wijk.

Digitale Trapvelden is door de toenmalige minister voor Grotestedenbeleid Roger van Boxtel in 2000 uitdrukkelijk opgezet als een driejarig project. Eind 2003 zou het project eindigen. In de zomer van 2003 heeft de huidige minister aangegeven dat het beschikbare geld ook nog in 2004 mag worden uitgegeven. Echter dit jaar is een kentering voor de Digitale Trapvelden. De subsidies waarvoor het ministerie van GroteSteden Beleid (GSB) in 2001 de aftrap gaf, houden nu immers echt op te bestaan. In deze Trapveldmonitor houden we bij hoe, in het laatste jaar waarin deze GSB-subsidie een rol speelde, de Trapvelden gepresteerd hebben.

Het is interessant wat het trapveldenbeleid inmiddels heeft opgeleverd. Hoeveel trapvelden zijn er eind 2004? Wat gebeurt er, en hoeveel mensen komen er over de vloer? Wat voor rapportcijfers geven de stedelijke coördinatoren hun trapvelden?

Allemaal gegevens om te laten zien wat er bereikt wordt. Maar ook gegevens die aangeven hoe dat gebeurt: met welke partners? Voor welke doelgroepen? Deze monitor is gemaakt voor iedereen die met de trapvelden te maken heeft: projectleiders, samenwerkingspartners, het welzijnswerk, bibliotheken, scholen en beleidsmakers.

De Monitor 2004 is voorafgegaan door Monitor 2003, Monitor 2002 en de Portrettenbundel uit 2001. Dit stelt ons in staat in deze Trapveld Monitor 2004 een schets te geven van de ontwikkeling van de trapvelden in de afgelopen drie jaar.

Voor mensen die nog niet bekend zijn met het fenomeen digitale trapvelden is in het volgende hoofdstuk (Achtergronden) nog even op een rijtje gezet waar de digitale trapvelden vandaan komen en waarom ze bedacht zijn. Hoofdstuk 3 geeft een samenvatting van de belangrijkste en opvallendste resultaten. Hoofdstuk 4 presenteert de belangrijkste bevindingen uit de formulieren die we terugkregen van de stedelijke coördinatoren. Hoofdstuk 5 biedt de gegevens zoals aangeleverd door de trapvelden. Hoofdstuk 6 gaat in op de toekomst:

2004 was het laatste jaar waarin eventueel nog al eerder toegekend trapveldengeld kon worden besteed. Maar veel trapvelden hebben al in 2004 op eigen benen moeten staan, en doen dat ook. Hoe doen zij dat? En wat kunnen we daar van leren? Hoofdstuk 7 is een korte samenvatting van de belangrijkste conclusies, en biedt een blik op de mogelijke toekomst van de Trapvelden.

Wij hopen dat u veel interessants en leerzaams aantreft in deze publicatie.

Boris de Jong

Michiel de Lange

Steven Lenos

Joeri van den Steenhoven

2 Achtergrond

Op donderdag 6 april 2000 verrichtte toenmalig minister Van Boxtel voor Grote Steden- en Integratiebeleid de aftrap van het project 'Digitaal Trapveld'. Digitale trapvelden zijn laagdrempelige gelegenheden in aandachtswijken van de dertig steden die onder het grote-stedenbeleid vallen, waar inwoners van deze wijken op een toegankelijke wijze in contact kunnen komen met informatie- en communicatietechnologie (ICT). Toenmalig minister Van Boxtel stelde 20 miljoen gulden beschikbaar voor 30 gemeenten om één of meerdere trapvelden op te zetten. Gemeenten konden hiervoor zelf een plan maken en dit indienen bij de minister.

De doelstellingen van een digitaal trapveld zijn:

- *Verkleining van de digitale kloof*: bevordering van de zelfredzaamheid van de inwoners van de betreffende wijk middels vergroting van hun algemene ICT-vaardigheden.
- *Verbeteren arbeidsmarktpositie*: verhogen van het arbeidsmarktperspectief van de inwoners van de betreffende wijk middels vergroting van specifieke ICT-vaardigheden.
- *Versterken sociale cohesie/ community building*: het bevorderen van contacten tussen verschillende groepen bewoners in de betreffende wijk, zowel van verschillende etnische herkomst als van verschillende leeftijdsgroepen.

De naam 'trapveld' is gekozen omdat dit refereert aan een plek in de buurt waar je samenkomt om te oefenen, te leren en te experimenteren. Johan Cruïff, waarschijnlijk de beste voetballer uit de historie, is het levende bewijs dat een simpel trapveldje tot geweldige resultaten kan leiden. Hoewel door deze naam misschien de indruk wordt gewekt dat dit project vooral gericht is op jongeren of zelfs jongens, is dit absoluut niet het geval. Wat dat betreft had digitaal trapveld ook net zo goed Digitale Jeu de Boules-veld of digitaal Koffiehuis kunnen heten. Het trapveld staat immers open voor alle wijkbewoners.

In oktober 2000 zijn de plannen goedgekeurd en zijn de gemeenten begonnen met de bouw van de digitale trapvelden. Daarbij werd bewust veel ruimte gelaten aan bewoners en organisaties op wijkniveau om zelf tot een invulling van een trapveld te komen. Er was geen blauwdruk van bovenaf, maar er werd juist getracht om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de situatie in de eigen wijk. Dat betekent dat in de ene wijk een trapveld in een school gevestigd is, terwijl in een andere wijk het trapveld in een buurthuis of een bibliotheek zit. Ook wat betreft doelgroepen is er sprake van veel variatie, zo blijkt ook uit deze enquête. Digitale Trapvelden richten zich soms op alle wijkbewoners, maar regelmatig ook op specifieke groepen als jongeren, ouderen en werkzoekenden. En ook in type activiteiten bleek er veel diversiteit tussen de trapvelden te bestaan.

Oorspronkelijk was gedacht dat er zo'n 34 digitale trapvelden zouden komen. Één trapveld per stad en twee trapvelden in de grootste vier steden (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht). Eind 2001 tijdens de eerste, landelijke Trapveldenconferentie bleek al dat er veel meer trapvelden waren gestart. Uit de Portrettenbundel van november 2001 was het aantal trapvelden al gestegen naar 120 en verdere groei werd voorzien. De Trapveld Enquête 2002 bevestigde dat. Toen bleek dat het aantal bijna verdubbeld was naar 234 trapvelden. In 2003 kwam het piekjaar, met 490 getelde Trapvelden.

Na die uitbarsting van 2003 zien we in 2004 een teruggang, beter gezegd: een correctie. In deze monitor weten we van het bestaan van minstens 390 trapvelden. U leest wat er op deze trapvelden gebeurt. Hoe ze georganiseerd zijn, of ze doorgaan in 2005, en nog veel meer.

3 Belangrijkste resultaten

- Er doen 29 gemeenten mee aan het project. Daarvan hebben we uit 28 gemeenten gegevens ontvangen; Groningen ontbreekt dit jaar helaas. Ook hebben we gegevens van de gemeente Ede, die buiten het Trapveldbeleid valt. Daarnaast hebben we ook gegevens van enkele Trapvelden uit Apeldoorn, dat ook niet tot het Grote Stedenbeleid hoort. Samen dus precies dertig gemeenten. De belangrijkste resultaten uit deze gemeenten zijn:

- Er zijn er op dit moment in totaal ongeveer 400 Digitale Trapvelden, waarvan er zeker 232 mede gefinancierd werden via een bijdrage van het Ministerie BZK. In 2003 werd nog het bestaan van 425 Trapvelden gemeld. Dit jaar steeg het aantal GSB-Trapvelden wel, maar daalde het aantal niet-GSB-Trapvelden fors.

- Op een Digitaal Trapveld staan gemiddeld zo'n 7 á 8 computers. De niet-GSB-Trapvelden zijn dit jaar de GSB-Trapvelden echter voorbijgestreefd in gemiddeld aantal computers.

- Gemiddeld zijn de Trapvelden elk door ongeveer drie duizend mensen bezocht in 2004.

- De meeste Digitale Trapvelden (27%) zijn gevestigd in een bibliotheek. 23% van de Trapvelden is gevestigd in een buurthuis. In 2003 waren er méér in een buurthuis gevestigd dan in bibliotheken. Zo'n 11% heeft nu een eigen plek. Deze toename in zelfstandige locaties is een vrij recente ontwikkeling. De afname van Trapvelden in buurthuizen lijkt er vooral door verklaard te worden. Ook is een groeiende minderheid van Trapvelden gevestigd in een migranteninstelling.

- Gemiddeld zijn de Digitale Trapvelden zo'n 31 uur per week open (9 uur minder dan 2003).

- Op 27 Digitale Trapvelden zijn dit jaar in totaal 43 cursussen in eigen beheer ontwikkeld. Die komen bovenop de ontwikkelde cursussen van de voorgaande jaren. Er wordt cursusmateriaal via het landelijk netwerk trapveld.nl on-line gezet en uitgewisseld.

- De eerste doelstelling "leren omgaan met ICT" is voor verreweg de meeste Trapvelden de belangrijkste doelstelling. De derde doelstelling "versterken sociale cohesie" wordt daarnaast steeds belangrijker. De tweede doelstelling "versterken arbeidsmarktpositie" blijft achter. Alle doelstellingen vertonen een stabiliserende trend.

- De belangrijkste successen van de Trapvelden zoals die door de stedelijke coördinatoren worden genoemd, zijn: bereiken van specifieke doelgroepen die normaal moeilijk worden bereikt, wegnemen computervrees, enthousiasme bij bewoners en wijkinstellingen. Dit is na 2003 bijna niet veranderd.

De belangrijkste knelpunten van de Trapvelden zoals die door de stedelijke coördinatoren worden genoemd, zijn: financiën, onvoldoende vrijwilligers, beperkte professionele begeleiding. Ten opzichte van 2003 is alleen de melding van financiële problemen gegroeid.

- Wat betreft Sociale Cohesie blijkt vooral op het gebied van integratie- en inburgeringsprojecten een grote slag te zijn geslagen, dit vormt de grootste groep aan projecten. Ook bij het doelgroepenbeleid worden allochtonen als de meest genoemde doelgroep genoemd.

- 67% van de medewerkers is vrijwilliger, maar die draaien samen maar 42% van het aantal gewerkte uren. Betaalde en gesubsidieerde medewerkers beslaan samen 19% van

het totaal, maar doen 52% van het werk. Dit zou goed kunnen komen omdat vrijwilligers slechts in cursussen e.d. aanwezig zijn, terwijl betaalde werknemers hele en halve dagen werken.

- Zestig procent van de bevroagde Trapvelden zegt door te zullen gaan in 2005. Bij 10 tot 20 procent van het totaal bestaat om verschillende redenen nog wel onzekerheid.

- De gemeente is veruit de belangrijkste financier voor de Trapvelden, 65% van de Trapvelden noemt haar als inkomstenbron en meer dan de helft daarvan als grootste inkomstenbron!

4 Het beeld op basis van de gegevens van de Stedelijke Coördinatoren

Van de 29 deelnemende GSB-gemeenten zijn 28 enquêtes binnengekomen van stedelijk coördinatoren. Dit zijn de beleidsmedewerkers bij een gemeente of welzijnsinstelling die verantwoordelijk zijn voor het Trapveldenbeleid op lokaal niveau. Daarnaast hebben verschillende gemeenten op eigen initiatief digitale Trapvelden opgezet. Van één van deze gemeenten hebben we gegevens ontvangen; de gemeente Ede, die ook al een van haar Trapvelden op www.Trapveld.nl had staan. Dit brengt het totaal in deze monitor op 29 gemeenten.

Uit Groningen, waarvan we geen enquête van de stedelijke coördinatoren hebben ontvangen, hebben we wel meerdere enquêtes van Trapvelden zelf ontvangen. Deze komen in hoofdstuk 4 aan bod. In feite zijn hierdoor toch alle deelnemende GSB-steden in deze monitor opgenomen.

Aantal Trapvelden

De eerste vraag die wij stelden, was 'Hoeveel Digitale Trapvelden zijn er op dit moment in uw gemeente?'

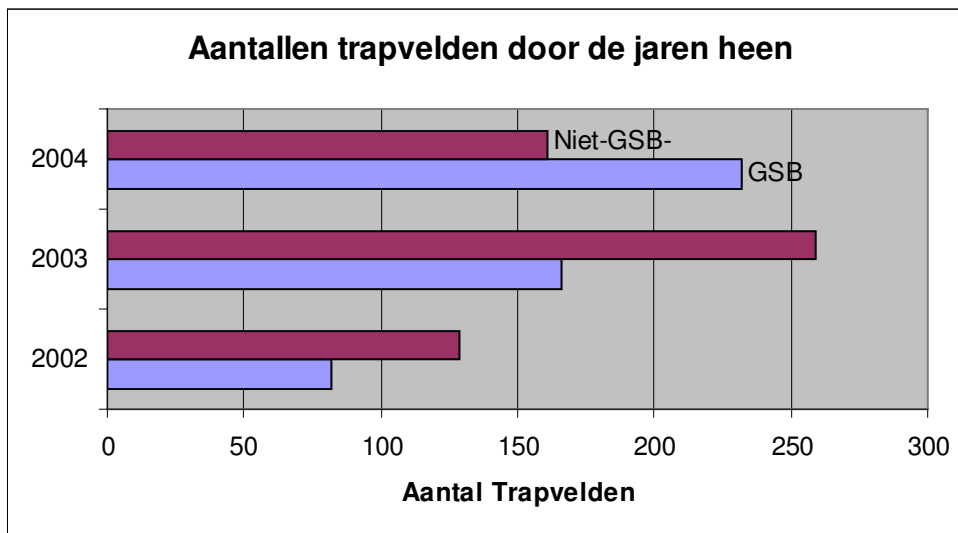
Hierbij kon het aantal officiële Digitale Trapvelden, die gesubsidieerd zijn via een bijdrage van het Ministerie BZK, en het aantal Digitale Trapvelden die via andere middelen zijn opgestart en/of ondersteund, apart worden vermeld.

Er zijn 390 Digitale Trapvelden opgegeven in de 29 gemeenten (dit is deels een schatting door de Stedelijk Coördinatoren; van Groningen ontbreken de gegevens). Dat is een krimp van 10% ten opzichte van vorig jaar, en lijkt mede het resultaat te zijn van een natuurlijke selectieprocedure, waarbij alleen de sterkste initiatieven na een jaar nog bestaan.

Het aantal per gemeente loopt uiteen van 1 tot 65 (Zie Bijlage A voor spreiding per gemeente). Dit betekent dat er gemiddeld ruim 13 Trapvelden per gemeente zijn.

- Van de 390 zijn er 230 'officiële' GSB-Trapvelden, een stijging van 60 ten opzichte van vorig jaar (166). Gemiddeld zijn er nu 10 officiële Trapvelden per gemeente, een toename van 1,5.

- De grote daling heeft zich echter voorgedaan in het contingent niet-GSB Trapvelden: die zijn gedaald van 260 in 2003 naar 160 in dit jaar. Een daling van ongeveer 40%. Naast natuurlijke selectie liggen hier ook mogelijk subsidies van gemeentewege, die slechts voor één jaar uitgegeven werden, aan ten grondslag.

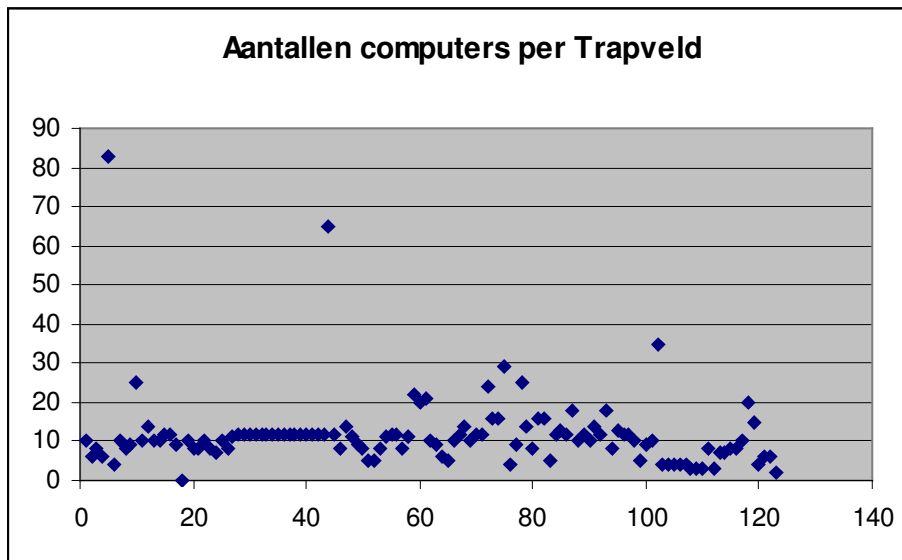
Zo op het eerste gezicht is er begin 2004 dus een grote correctie geweest. Wij zouden hier zelf uit concluderen dat, hoewel het concept Trapvelden een grote spontane navolging gekregen heeft, het blijkt dat veel van deze opgeschoten Trapvelden niet in staat waren om het zonder steun van het Ministerie van GSB langer dan één jaar te redden. Dit is een teken aan de wand voor de Trapvelden die wél op GSB-subsidies konden draaien: deze moeten alles op alles zetten om te voorkomen dat ook zij verdwijnen. Voor gemeentebesturen is hier eveneens een belangrijke taak weggelegd.

Aantal computers

'Hoeveel computers staan er in de Digitale Trapvelden?'

In totaal staan er nu volgens de stedelijke coördinatoren in 27 gemeenten ongeveer 2892 computers op de Trapvelden. Ruim duizend minder dan vorig jaar. Gemiddeld zijn dit 100 computers per gemeente. Als we deze 100 computers verdelen over de gemiddeld 13 digitale Trapvelden per gemeente, krijgen we 7.5 computers per Digitaal Trapveld. Nu werd in Hoofdstuk 2 al beschreven dat de blauwdruk voor Trapveld door gemeentes breed mocht worden geïnterpreteerd. Dat resulteert in een bonte verzameling van lokaties in allerlei groottes, structuren en werkvormen.

In het onderstaande plaatje kunt u zien hoe die spreiding in het aantal computers per Digitaal Trapveld naar voren komt. Als absolute uitschieter zien we het **e-centrum Hannie Dekhuizen** in Charlois, Rotterdam met 83 computers, gevolgd door het Digitaal Infocentrum van **de Openbare Bibliotheek Den Haag Centrum** met 65 computers. Als kleinste vinden we een verspreide verzameling 'microTrapveldjes' in Deventer met elk 1 computer.

Opvallend aan de cijfers is verder dat er, naast de kentering in aantallen Trapvelden, ook een kentering opgetreden is in aantallen computers tussen GSB-Trapvelden en niet-GSB-Trapvelden. Vorig jaar was het gemiddelde voor de GSB-Trapvelden 11, en dat is niet veranderd. Het gemiddelde voor niet-GSB Trapvelden samen was in 2002 8.6, in 2003 10.5 en in 2004 heeft het gemiddelde niet-GSB Trapveld er zelfs 13. De niet-GSB Trapvelden hebben dus een groter aantal computers gekregen en zijn daarin de GSB-Trapvelden voorbijgestreefd, al is hun totale aantal sterk afgenomen.

Successen en knelpunten

Vervolgens is gevraagd wat nu wordt beschouwd als de belangrijkste successen van de Digitale Trapvelden en welke worstelingen of knelpunten de gemeente ondervindt om Digitale Trapvelden te stimuleren?

Alle gemeenten hebben drie successen en knelpunten van de digitale Trapvelden genoemd. Hieronder volgen de meest voorkomende. Als successen zijn het meest genoemd: specifieke doelgroepen bereikt, nog altijd nieuwe bezoekers & groot bereik en enthousiasme

van bewoners en vrijwilligers. Als knelpunten zijn het meest genoemd: financiën, werken met vrijwilligers en het tekort daaraan, alsmede bij tijd en wijle een beperkte beschikbaarheid van professioneel management en personeel voor de Trapvelden:

Succes		Knelpunt	
77 %	Bereiken specifieke doelgroepen	70 %*	Financiering
63%	Aantallen bezoekers	23 %	Te weinig vrijwilligers
60 %	Enthousiasme bewoners en vrijwilligers	23 %	Kwaliteit management en personeel
40 %	Samenwerking andere instellingen	10 %	Asociaal gedrag bezoekers
20 %	Bijdrage aan ICT-beleid gemeente	30 %	Werken met vrijwilligers
20 %	Anders, nl: 1. Brug tussen emancipatie ICTgebied en inburgering en opvoedingsondersteuning. 2. Zelfredzaamheid verworven. 3. Trapveld ondergebracht bij ROC 4. Kwaliteit van de cursussen	33 %	Anders, nl: 1. Concurrentie met bibliotheken werkte belemmerend 2. Bereiken van sommige doelgroepen 3. Wel geld voor software, niet voor 'peopleware' 4. Betrokkenheid bij gemeente
* = het percentage dat dit als knelpunt meldt			

In vergelijking met vorig jaar valt op dat de zowel de knelpunten als de succesnummers minder extreem verdeeld zijn. Samenwerking is toegenomen als waardering; waarneming van asociaal gedrag is flink afgenomen. Financieringsproblemen zijn sterker aanwezig, evenals een ontevredenheid met het werken met vrijwilligers bij sommigen.

Rapportcijfers

De Stedelijke Coördinatoren is gevraagd een rapportcijfers te geven over de behaalde resultaten op de drie oorspronkelijke doelen van de Trapvelden.

Op een schaal van 1 tot 10 is de score per doelstelling gemiddeld:

1. Digitale Kloof / leren omgaan met ICT:	7
2. Verbeteren Arbeidsmarktkansen:	5
3. Vergroten van de Sociale Cohesie:	6

In het volgende hoofdstuk zullen wij zien dat dit behoorlijk overeenkomt met de prioriteiten die de Trapvelden zelf geven tussen de drie doelstellingen en de hoeveelheid activiteiten die zij op deze gebieden uitvoeren.

Daarnaast is een algemeen cijfer gevraagd voor het functioneren van de Trapvelden in de eigen gemeente. Gemiddeld geven de coördinatoren hier een **7.2**.

Opvallend bij deze cijfers is dat veruit het merendeel van de scores per doelstelling binnen een kleine spreiding van 1 punt ligt. Het oordeel wijkt per gemeente dus niet sterk af.

Het lijkt erop dat de verbetering van 's mensen positie op de arbeidsmarkt door andere instrumenten dan de Trapvelden beter gediend is. Gelukkig zijn er nog andere gebieden waar de Trapvelden wel een significante bijdrage aan (kunnen) leveren, zoals we in het laatste hoofdstuk zullen bespreken.

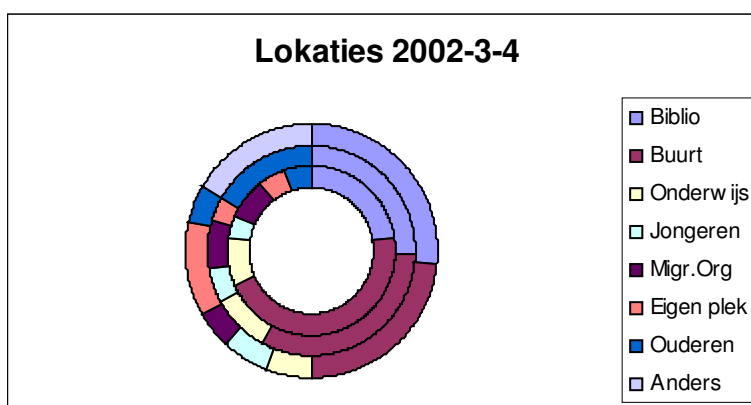
5 De stand van zaken bij de Digitale Trapvelden

Er hebben 177 Trapveld-Coördinatoren (mensen verantwoordelijk voor één Trapveld; rapporteren doorgaans aan de Stedelijk Coördinator) een enquête ingevuld. Dat is ruim 45% van alle ons dit jaar bekende Trapvelden. Daarbinnen vallen 75 GSB-Trapvelden (33% van alle GSB-Trapvelden) en 47 van de niet-GSB-Trapvelden (27%). Overige inzenders zijn niet op de hoogte van deze waarde. Voor een steekproef een zeer goede respons.

Lokatie

Op wat voor lokatie is het Digitale Trapveld gevestigd?

In nevenstaande grafiek is de verdeling van de Trapvelden over de verschillende soorten lokaties te zien. Net als vorig jaar zijn Trapvelden vooral in buurthuizen gevestigd, daarna volgt de bibliotheek. Wel is het buurthuis als lokatie relatief afgenomen ten opzichte van vorig jaar met 10%. Daarnaast zijn er veel Trapvelden uit ouderenhuisen verdwenen. Er is een grote toename van Trapvelden met een eigen lokatie. Vorig jaar waren dat zonder uitzondering GSB-Trapvelden, dit jaar zijn er ook enkele niet-GSB-Trapvelden die 'zelfstandig wonen'.

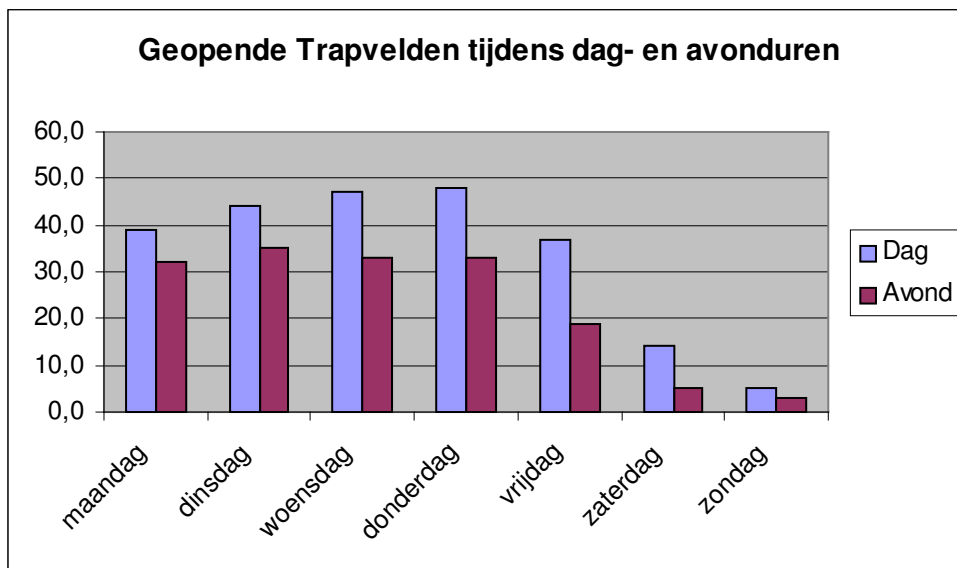
Verder waren vorig jaar alle Trapvelden bij migrantenorganisaties zonder uitzondering niet-GSB-Trapvelden; dit jaar zijn daar ook GSB-Trapvelden bijgekomen.

In de categorie 'ergens anders' vinden we een aantal opvallende zaken. Zo is er een Digitale Trapveld gevestigd in een huis van bewaring, op een kinderboerderij, in een speeltuin, een asielzoekerscentrum, in een dagopvang voor dak- & thuislozen, in een café en zelfs één in een woonhuis.

Openingstijden

Hoeveel uren per week is het Digitale Trapveld open voor het publiek, zowel voor 'vrije inloop uren' als voor activiteiten?

Gemiddeld zijn de Digitale Trapvelden zo'n 31 uur per week open, dat is 7 uur minder dan vorig jaar. Hierbij is een zeer gevarieerd beeld te zien met een brede spreiding, dat loopt van een minimum van 5 uur tot een maximum van 71 uur open per week. In een groot deel van de digitale Trapvelden worden voornamelijk cursussen gegeven en zijn er relatief weinig vrije inloop uren. In andere digitale Trapvelden, die bijvoorbeeld gevestigd zijn in bibliotheken, komen de bezoekers juist voor deze vrije inloop uren en zijn de openingstijden zeer ruim. Dit is grofweg hetzelfde als vorig jaar. Zie onderstaande figuur. Er is een onderscheid gemaakt tussen overdag (08.00 tot 18.00) en 's avonds (18.00-24.00).

Registratie bezoeken tijdens vrije inloop

Registreer jij de bezoekers van het Digitale Trapveld? Hoeveel bezoekers heeft jouw Trapveld het laatste jaar gehad in de vrije inloop?

Wij vroegen naar het aantal bezoeken op jaarbasis: buurtbewoners die dus meerdere keren een bezoek brengen, worden iedere keer opnieuw geregistreerd. In een groot deel van de digitale Trapvelden worden voornamelijk cursussen gegeven en zijn er relatief weinig vrije inloop uren. In andere digitale Trapvelden, die bijvoorbeeld gevestigd zijn in bibliotheken, komen de bezoekers juist voor deze vrije inloop uren en hier worden nauwelijks of geen cursussen gegeven. De aantallen liggen daardoor net als vorig jaar sterk uit elkaar met een minimum van 10 en een maximum van 19.500 bezoeken per jaar.

In totaal kwamen wij, alle ingezonden enquêtes meerekenend, op minstens 182.000 gemelde bezoekers. Aangezien er nog veel meer Trapvelden bestaan is dit dus geen aantal om al te grote conclusies uit te trekken: het totaal aantal bezoekers in Nederland was naar alle waarschijnlijkheid vele malen hoger.

Gemiddelden zijn in dezen ietwat meerzeggend: een ruime drieduizend bezoekers gemiddeld dit jaar. Dat is meer dan het vorige. Door dit gemiddelde door te trekken naar het totaal aantal Trapvelden, is het totale aantal bezoekers in Nederland te schatten op 1 miljoen, net als vorig jaar. Echter dit is –net als in 2003- natte-vingerwerk, aangezien de exacte aantallen enorm uiteenlopen.

Splitsen we de uitkomsten uit naar GSB- en niet-GSB-Trapvelden, dan volgt een indrukwekkend verschil: we zien een bezoekerstotaal voor de GSB-Trapvelden van 11.8004, en voor de niet-GSB-Trapvelden van 22.1900. Dat geeft zelfs een gemiddelde van 1.594 voor de GSB-Trapvelden en 4.823 voor de niet-GSB-Trapvelden. Er is gekeken of het grote verschil te verklaren is door overdreven schattingen van bezoekersaantallen bij de niet-GSB-Trapvelden: dit lijkt niet het geval.

Doelstelling 1: Leren omgaan met computers

De eerste doelstelling van de Digitale Trapvelden is het leren omgaan met computers; het dichten van de digitale kloof. Welke cursussen geef je, hoeveel cursisten hebben er deelgenomen, hoeveel uur duurt een cursus en wat kost deze cursus voor de deelnemers?

Dit jaar werd door 110 van de in totaal 163 respondent-Trapvelden (67%) een cursus voor beginners gegeven; enkele procenten minder dan vorig jaar. 51% geeft een cursus voor gevorderden, en 18% doet nog iets in de categorie 'anders'. Overwegend geven die Trapvelden die een cursus voor gevorderden geven, óók al een cursus voor beginners. We hebben de Trapveld-Coördinatoren overigens zelf laten besluiten wat een beginners- en wat een gevorderdencursus is, en wat inhoud betreft maakt het óók niet uit of het een cursus Office, is of slechts voor Word, of over het gebruik van het internet. De resultaten zijn als volgt:

Cursus	Totaal succesvolle cursisten	Gemiddelde duur van de cursus	Gemiddelde prijs voor de hele cursus
Beginners	9.458	14 uur	47 euro
Gevorderden	1511	11,6 uur	40 euro
Anders	1107	11 uur	20 euro

* Van een steeds verschillend aantal Trapvelden hebben we ook nadere gegevens over de cursussen. De cijfers hierboven verhouden zich dus niet precies tot elkaar, het gemiddelde is steeds genomen van het aantal wel ingevulde gegevens.

Per Trapveld kan een andere opvatting bestaan over wat beginners- of gevorderden-niveau is. Dit hebben we aan de Trapvelden zelf overgelaten. Er is ook niet bijgehouden hoeveel en welke soorten cursussen van ieder niveau een Trapveld gaf, alleen of zij cursussen gaven en op welk niveau. Grofweg vallen onder beginnerscursussen introductielessen in Windows, Word of Office, Internet en E-mail of echte basis omgang met computers zoals muistraining. Onder gevorderdencursussen kunnen we verstaan het leren omgang met creatieve of specialistische programma's, zoals cursussen website bouwen, HTML, Photoshop, MS Publisher, Winzip en een enkele keer zelfs het besturingsprogramma Linux.

Het is echter ook mogelijk dat men een beginners- en een gevorderdencursus heeft voor ieder van deze genoemde programma's. De categorie 'Anders' betrof onder andere cursussen in de AaaBeeCee-methode, communicatie met computers en interne trainingen voor medewerkers.

In totaal hebben, bij de 213 cursussen die de Trapvelden dit jaar aangegeven hebben, 12.076 mensen succesvol een computercursus gevolgd, gemiddeld 30 per Trapveld. Vorig jaar waren er 13.846 cursisten bij de 425 Trapvelden uit de enquête die toen cijfers leverden, dat is gemiddeld ongeveer gelijk.

In vergelijking met vorig jaar valt bovendien op dat aangezien de gemiddelde duur van de cursussen niet echt is toegenomen, de prijs per cursus weer is gestegen: van gemiddeld 24 euro in 2002, 40 euro in 2003, naar ongeveer 47 euro dit jaar (wel moet gezegd worden dat het aantal uren en de prijs van cursussen een nog grotere spreiding kent dan vorig jaar; van 2 tot 65 uur en van 0 tot zelfs 200 euro). Slechts vijf á zes Trapvelden bieden hun cursus nog gratis aan.

Zoals één van de Trapveld-Coördinatoren als opmerking bijvoegt: 'Om zonder Rijks-geld te kunnen blijven functioneren op het huidige niveau zullen de Trapvelden commerciëler

moeten gaan werken.' Daarbij is de coördinator bang dat wanneer dit prijsstijgingen als gevolg heeft, in mindere mate aan de doelstellingen en het laagdrempelige karakter van de Trapvelden kan worden voldaan. Op basis van deze gegevens lijkt dit inderdaad aannemelijk.

Ook is het mogelijk dat het aantal cursussen daalde door een daling in de vraag naar cursussen. Gezien de wachtlijsten die wij later zullen bespreken lijkt dat geen reële situatie. Tenslotte zou het kunnen liggen aan een tekort aan trainers. Gezien het feit dat de Stedelijke Coördinatoren in het vorige hoofdstuk het tekort aan vrijwilligers als een van de belangrijkste knelpunten noemden is dit een plausibele verklaring.

Cursusmateriaal

Heb je zelf cursus- of ander materiaal ontwikkeld dat door andere Trapvelden mag worden gebruikt?

Dit jaar zijn er 43 zelfgemaakte cursussen bijgekomen. Het betreft weer vooral basis-cursussen, zoals al te verwachten was op basis van de vorige vraag waarin we zagen dat dit ook veruit de meest gegeven cursussen zijn. Overigens komen deze 43 bovenop de al ontworpen cursussen van de afgelopen jaren. Deze worden ook uitgewisseld via het landelijk netwerk op www.trapveld.nl. Het is te verwachten dat niet elk jaar het wiel, beter gezegd de cursus, opnieuw uitgevonden hoeft te worden.

Net als vorig jaar zitten er een stel heel creatieve cursussen bij zoals 'muziek maken met de computer', 'een knoppen cursus voor allochtone vrouwen', 'muistraining voor doven en slecht horende', 'digitale fotografie voor senioren', de 'klusklup' voor mensen die onder begeleiding hun computer willen aanpassen of upgraden, en 'een basiscursus voor verstandelijk gehandicapten'. In bijlage B vindt u een overzicht naar soorten cursussen en doelgroep van de cursus.

Doelstelling 2: Arbeidsmarkt

Het verbeteren van kansen op de arbeidsmarkt is de tweede doelstelling van de Digitale Trapvelden. Als jouw Trapveld activiteiten ontplooit op dit gebied, wil je hieronder aangeven welke cursussen, het aantal uren per cursus, en hoeveel cursisten aan de cursus deelnemen?

	Percentage van de Digitale Trapvelden		Totaal aantal personen	Gemiddelde per Trapveld	Gemiddelde duur	Gemiddelde Prijs
	2003	2004				
Sollicitatiecursus	6%	5%	196 pers.	28 pers.	13 uur	9,8 eur
Maken van een CV	6%	5,5%	86	9,5	3,5	8,80
Werkervaringsproject	10%	9%	85	6	25,5	0
Train de trainers	16%	11%	160	9	9,5	12
Anders	11%	4%	338	84	20	20

* Van een steeds verschillend aantal Trapvelden hebben we ook nadere gegevens over de cursussen. De cijfers hierboven verhouden zich dus niet precies tot elkaar, het gemiddelde is steeds genomen van het aantal wel ingevulde gegevens.

Er wordt relatief weinig aan arbeidsmarkttoeleiding gedaan, en het afgelopen jaar nog minder dan vorig jaar. Dit is wederom een onderwerp dat niet in veel Trapvelden een plek krijgt. Wel denkt men hier in de toekomst iets meer aan te zullen doen. Dat stelde men vorig jaar ook, maar hier lijkt niets van terecht te zijn gekomen. Dit is in overeenstemming met het prioriteitenplaatje dat coördinatoren zelf aangeven bij de vraag over Prioriteiten, verder op in dit hoofdstuk.

Wat opvalt, is dat de prijzen voor de cursussen hier beduidend lager liggen dan bij het ICT-cursusaanbod.

De 'Train de trainer-cursussen' zijn cursussen om nieuwe vrijwilligers klaar te stomen voor hun werkzaamheden bij de Trapvelden.

Doelstelling 3: Sociale Cohesie

De derde doelstelling van de Digitale Trapvelden is het bevorderen van de sociale cohesie. Wil je hier aangeven welke projecten er het laatste jaar hebben plaatsgevonden?

46% van de Trapvelden zegt projecten op het gebied van Sociale Cohesie te organiseren. Dat is een daling van 4% ten opzichte van vorig jaar. Hoewel het aantal projecten niet gigantisch is, is de verscheidenheid aan originele projecten groot. In onderstaande tabel een greep uit de bijschrijvingen van projecten die men kon geven bij de verschillende categorieën.

Opvallend is dat er dit jaar meer Integratieprojecten zijn georganiseerd, dan projecten gericht op kinderen.

Soort project	Aantal Trapvelden	Bloemlezing van aangetroffen Projecten:
Integratie project	28	<ul style="list-style-type: none"> - cursus Straat aan de Praat- Moeders uit een straat komen kennis maken met de computer en met elkaar - licentie op Nieuwe burens, Ijsbreker op netwerk - via de website communiceren daklozen met bewoners in Groningen
Buurtproject	36	<ul style="list-style-type: none"> - digitaal geschiedenisboek - kinderpersbureaus - buurtwebsites
Participatie bij Gemeentelijke Plannen	22	<ul style="list-style-type: none"> - Debatten met gemeentelijke instellingen en de doelgroep - meedoen met wijkactiviteiten als het Tamtamfestival en de jaarlijkse multiculturele markt (Souk) - op internationale vrouwendag is er uitgebreid gemaild met raadsleden over allerlei emancipatie, integratie en participatievraagstukken. 123 vrouwen hebben hier gebruik van kunnen maken - participatie in hemelrijken BV, een initiatief dat middels kunst een bijdrage wil leveren aan de leefbaarheid in de buurt.
Veiligheid	7	<ul style="list-style-type: none"> - Via de website wordt gewaarschuwd voor gevaarlijke drugs. - Welpenplein
Anders	24	<ul style="list-style-type: none"> - basiscursus sociale omgang met anderen.

Wachlijsten

40 Trapvelden (10%) geven aan een wachtlijst te hebben voor verschillende cursussen. Op een wachtlijst staan gemiddeld 34 mensen.

Doelgroepen

Zijn er activiteiten geweest om specifieke doelgroepen te bereiken?

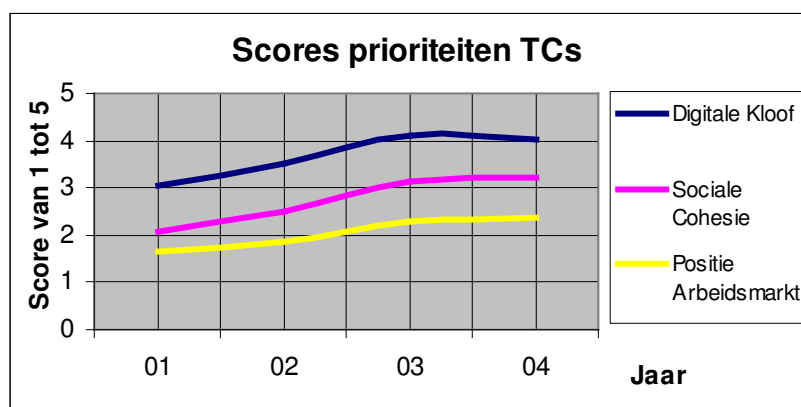
60 Trapvelden (36%) hebben activiteiten gericht op allochtonen, daarna volgen activiteiten gericht op kinderen. Net als bij de vraag over beschikbaar cursusmateriaal zien we

hier dat ten opzichte van de focus op kinderen minder is geworden ten gunste van andere groepen: allochtonen, senioren en gehandicapten. Dat allochtonen hier op de eerste plaats staan is in overeenstemming met het feit dat onder de doelstelling Sociale Cohesie ook integratieprojecten het hoogste scoren. Hier lijkt dus veel belang aan te worden gehecht.

Aantal Trapvelden	Doelgroep	Omschrijving projecten, onder andere genoemd werden:
60 (36%)	Allochtonen	Kennismakingscursus PC & Internet Cursussen voor Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers Arabische toetsenborden en software Allochtone docenten als begeleiders
61 (37%)	kinderen	Verlengde schooldag & Huiswerkbegeleiding Kinderpersbureaus, rapklassen, Gamesmiddag Open inloop en cursussen
49 (30%)	Senioren	Kinderen geven computerles aan senioren Cursus computer repareren en slopen voor senioren Computerbuddyproject voor senioren
39 (24%)	Meiden	Kennismaken PC in meidengroep Huiskamer voor meiden in Bibliotheek, Meiden inloop Huiswerkbegeleiding, Technika 10, website bouwen
37 (22%)	Jongens	Tienerpersbureaus, inloop & soos, comedynight & Rapclass Website bouwen, huiswerkbegeleiding
14 (8,5%)	Gehandicapten	PC & Internetcursus met vergrotingssoftware + spraak Gehandicapten als begeleiders bij vrije inloop uren Computercursus voor geestelijk gehandicapten
19 (12%)	Werklozen	Trajectbegeleiding ID'ers; "Van werkeloos naar begeleider" Sollicitatie inloop, hulp bemiddelingsinstellingen Cursussen (NT2, Klig, sollicitatietraining)
38 (23%)	Vrouwen	Cursus voor woonwagenvrouwen Allochtone vrouwen Begeleiden peuterspeelzaalmoeders naar items op internet
16 (10%)	Anders	Daklozen inloop Gedetineerden-Trapveld Wekelijks uurtje inloop psychiatrische patiënten Hulp invullen belastingformulier

Prioriteiten

Kun je een indicatie geven hoeveel prioriteit er in uw Trapveld in de dagelijkse activiteiten wordt gegeven aan de drie verschillende doelen? Dit door de jaren 2001, 2002, 2003 en 2004.

We zien van 2003 naar 2004 een mogelijk interessante ontwikkeling beginnen, die inhoudt dat de aandacht voor het dichten van de digitale kloof afvlakt ten gunste van die voor de Sociale Cohesie en de Posities op de Arbeidsmarkt.

De vraag lijkt overigens meer te zijn opgevat als vraag naar intenties, dan naar prioriteiten. Immers bij een prioriteitenkeuze tussen verschillende opties kunnen deze niet alle drie stijgen. We kunnen daarom beter zeggen dat er wederom de intentie is meer activiteiten te ontplooiën op het gebied van Arbeidsmarktkansen en Sociale Cohesie.

Medewerkers

Kunt u per categorie aangeven hoeveel mensen er momenteel werkzaam zijn op het Trapveld en hoe lang ze per week werken?

	Percentage Trapvelden 2003	Percentage Trapvelden 2004	Aantal medewerkers 2004	Gemiddeld aantal uren per week 2004
Betaalde medewerkers	50,4%	61%	90	22
Gesubsidieerde	31,6%	19%	85	35
Tijdelijke	20,3%	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.
Vrijwilligers	61,6%	38%	526	33
Anders	12,8%	9,2%	95	24

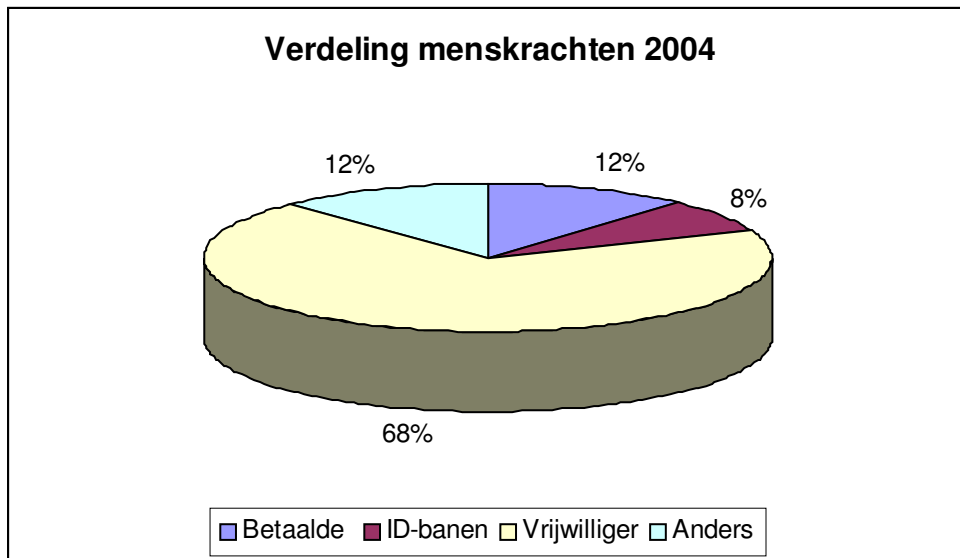
Van de 163 Trapvelden hebben we er van 86 personeelsgegevens gekregen.

Het eerste wat opvalt ten opzichte van vorig jaar is dat bij de 112 Trapvelden toen 823 mensen actief waren (gemiddeld 8 per Trapveld). Nu zijn dat er 769 voor 86 Trapvelden (gemiddeld 9 per Trapveld). Een kleine stijging, na de overigens forse percentuele daling van 2002 naar 2003.

Een tweede observatie aan de hand van deze cijfers is het nog steeds enorme relatieve verschil in aantal uren per week per persoon: meer dan achthonderd vrijwilligers werken samen gemiddeld minder uren per week dan 57 betaalde werknemers (ID-banen meerekend). Dit is verklaarbaar, aangezien betaalde krachten doorgaans hele dagen of zelfs volle weken werken, terwijl vrijwilligers vaak slechts enkele uren vullen, en dan ook vaak nog meerdere vrijwilligers in dezelfde uren.

ID-banen namen vorig jaar 25% van alle uren voor hun rekening, betaalde krachten werkten eenzelfde percentage van de tijd, en vrijwilligers waren er 46% van de werkweek. De overigen zijn stagiaires en andere soorten mensen. Vergelijken we deze cijfers met het vorige jaar, dan zien we dat vrijwilligers iets meer (5%) zijn gaan werken; andere categorieën traden wat terug.

Kijken we naar de verhouding tussen type werknemers in de tabel dan valt eveneens op dat het percentage vrijwilligers met 4% is gestegen ten opzichte van vorig jaar, en het aantal betaalde krachten enkele procenten daalde.

Als we uitzoeken wie de Trapvelden leidt, zien we een opvallende verschuiving: 60% wordt geleid door betaalde krachten en 10% door gesubsidieerde medewerkers. In tegenstelling tot de 13% van vorig jaar, wordt dit jaar maar liefst 22% van de 86 Trapvelden door vrijwilligers gerund.

Vorig jaar werd 60% procent door betaalde krachten en 14% door gesubsidieerde medewerkers gerund. Een indrukwekkende daling rond gesubsidieerde medewerkers, die dus weer opgevangen is door de vrijwillige krachten.

Net als in de enquête van vorig jaar is nu gevraagd hoeveel uren er per categorie gewerkt wordt. Vorig jaar kwam daar een opmerkelijk beeld uit naar voren, in die zin dat vrijwilligers, die 64% van de menskracht maakten, slechts 37% van alle uren werkten. Dit jaar is 68% van de medewerkers vrijwilliger, en draaien ze 48% van alle gewerkte uren. Daar tegenover staan de betaalde krachten en ID-banen die dit jaar respectievelijk 12% en 7.5% van de medewerkers opmaken, en beiden 25% van de gewerkte uren voor hun rekening nemen. Het probleem van een tekort aan vrijwilligers zoals dat in hoofdstuk 3 blijkt bij de genoemde knelpunten, zit 'm niet alleen in het aantal, maar vooral in het feit dat vrijwilligers maar enkele uren per week blijken te werken. Dit werd vorig jaar al geconstateerd, en is dit jaar ook nog het geval – hoewel minder extreem.

Promotie

Welke succesvolle promotionele activiteiten zijn er ondernomen, al dan niet gericht op specifieke doelgroepen?

Folder	Lokale media	Website	Specifiek uitnodigen	Open Dag	Feest	Anders
74	78	59	46	19	38	22
45%*	48%	36%	28%	11%	23%	13%

*percentage van het totale aantal van 163 Trapvelden

Waar bij de categorie Specifiek uitnodigen het antwoord van een opmerking wordt voorzien, betrof het meerdere malen het uitnodigen van Gemeenteraadsleden of het college van B&W.

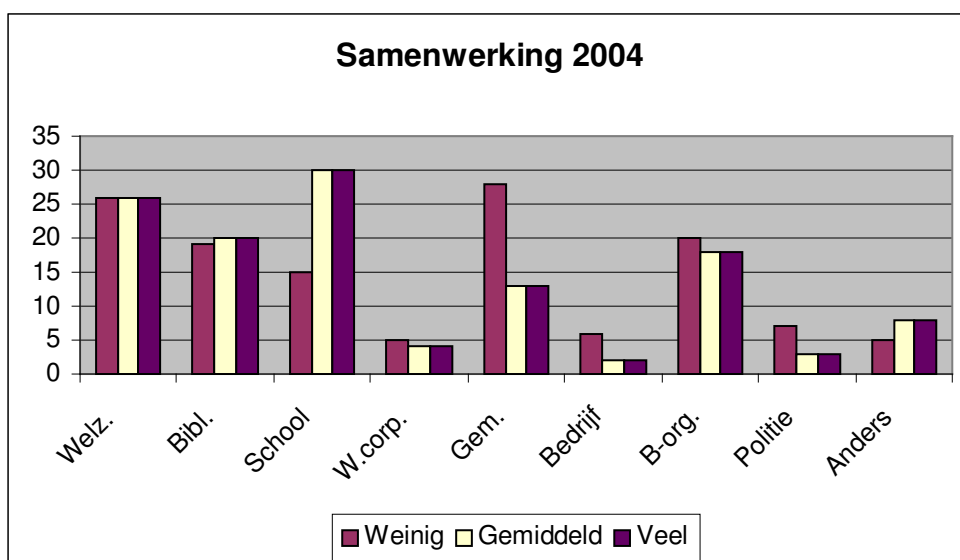
In de categorie 'Anders' vinden we vooral de opmerking mond-op-mond reclame, aanwezigheid bij manifestaties, wijkdagen en braderieën en gebruik van affiches en posters. Een zeer originele manier van promotie, die wij ook nog tegenkwamen, is het plaatsen van kartonnen computers in de wijk met richting-aanwijzers naar het Trapveld.

Samenwerking met partners

Met welke organisaties werk je in de praktijk samen? En is dat weinig, gemiddeld of veel?

Wij hebben de Trapvelden elk gevraagd om hun samenwerkingsgraad met verschillende organisaties in te schatten op niet, weinig, gemiddeld of veel. Hiervan hebben wij een grafiek gemaakt.

Een aantal organisaties scoren hoog: Welzijnsorganisaties, Bibliotheken, Scholen en Gemeenten. Voorts is dit jaar de samenwerking met buurt-organisaties en scholen gestegen in de ogen van Trapveld-coördinatoren, maar is de samenwerking met andere instanties gedaald.

6 Toekomst

In dit hoofdstuk bespreken we de vragen aan de stedelijke coördinatoren van gemeenten en aan de Trapveld coördinatoren gezamenlijk, daar waar zij betrekking hebben op de voortzetting van dit project na 1 januari 2005.

Toekomst

Aan het einde van de vragenlijsten voor Stedelijke Coördinatoren en de Trapveld coördinatoren is de vraag gesteld of de Trapvelden in 2004 doorgaan.

Volgens de Stedelijke Coördinatoren gaan in ieder geval 135 Trapvelden in 2005 verder, dat is ongeveer een kwart van de bijna vierhonderd Trapvelden. Echter, dit is gebaseerd op gegevens van slechts enkele gemeenten. Het overgrote deel van de Stedelijk Coördinatoren geeft slechts gebrekkig, of geheel niet aan welke Trapvelden in 2005 doorgaan. Veel gemeenten kennen alleen de toekomstplannen van de officiële GSB-Trapvelden: het vermoeden is dat het werkelijke aantal stukken hoger ligt. Kijken we naar de antwoorden van de Trapvelden zelf dan blijkt daar de informatie ook gebrekkig: van onze 163 respondenten geven er slechts 94 aan door te zullen gaan, 19 weten het niet. Hoewel er waarschijnlijk velen meer dóór zullen gaan dan wij weten, weten we ook dat de dalende trend zich voort zal zetten. Echter zolang we hier geen duidelijke respons op hebben, blijft het gissen.

Van de GSB-Trapvelden zegt dan 69% door te zullen gaan, terwijl zelfs 43 van de 43 ingezonden niet-GSB-Trapvelden zegt door te gaan. Van de Trapvelden die niet zeker zijn over hun GSB-status is er geen die weet of ze in 2005 nog bestaan. Let wel: vele Trapveld-Coördinatoren vulden deze vraag niet in wat niet wil zeggen dat ze volgend jaar gaan verdwijnen!

Begroting

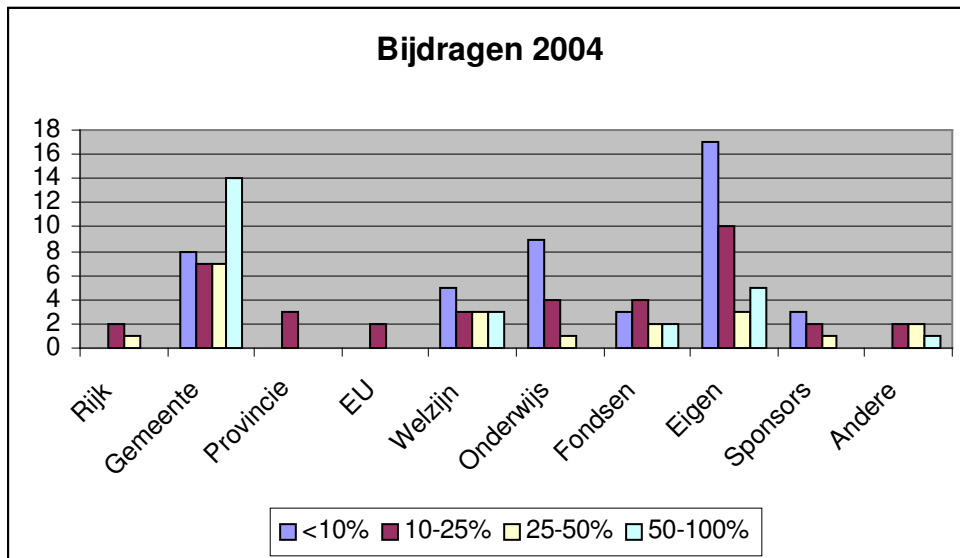
Vragen we naar de verwachte begroting van de Trapvelden dan blijkt dat 17 Trapvelden (15% van de respondenten op deze vraag) nog in onzekerheid verkeren over de begroting omdat zij nog in onderhandelingsfase zitten of de gemeente zich nog beraadt op verdere financiering. Bovendien verwachten 36 van de Trapvelden (39%) minder geld te hebben dan in 2003. 56% verwacht op ongeveer dezelfde begroting uit te komen. Slechts 9% weet zeker meer geld te krijgen.

Splitsen we de Trapvelden uit naar GSB en niet-GSB-Trapvelden dan blijkt dat 50% van de GSB-Trapvelden minder financiën verwacht. Dat is 25% méér die achteruit denken te gaan dan het vorige jaar. Van de niet-GSB Trapvelden denkt 14% minder te krijgen; echter verreweg het grootste deel verwacht hetzelfde geldbedrag te ontvangen, terwijl van de vijf Trapvelden die méér geld verwachten, er 4 GSB-Trapvelden zijn.

Overigens zit er een behoorlijke overlap van 10 tussen de 19 Trapvelden die nog niet weten of ze doorgaan en de 17 bij wie de begroting nog onbekend is. Het is mede aan financiële onzekerheid te wijten dat deze Trapvelden aangeven hun toekomst niet te kennen. Daar tegenover zijn er dus 6 Trapvelden die hun begroting nog niet kennen, maar wel hebben aan gegeven door te gaan in 2004. Organisatorische problemen en personeelstekort kunnen verklaringen hiervoor zijn, hoe wel een zekere, maar veel kleinere begroting bij veel Trapvelden natuurlijk ook voor aanzienlijke onzekerheid zorgt.

Specificatie begroting

Gevraagd naar waar de Trapvelden hun geld vandaan krijgen, konden zij een aantal organisaties aanvinken en daarbij aangeven of zij 1). minder dan 10%, 2). tussen de 10 en 25%, 3). tussen de 25 en 50% of 4). 50 tot 100% van hun geld van die organisatie kregen.

Van alle respondent-Trapvelden krijgt 27% een bijdrage van hun gemeente. Tevens blijkt dat het bij bijna dan de helft daarvan om een bijdrage van 50 tot 100% van het budget van een Trapveld gaat. Overigens zijn de aantallen met bijdragen van 10-25% en 25-50% van de gemeenten ook nog aanzienlijk.

Eigen bijdragen van bezoekers (42%) staan op de tweede plaats, maar maar het gaat dan veelal om slechts een klein deel van de begroting.

Daarna gevolgd door welzijnsorganisaties (26%). Bij de welzijnsorganisaties ligt de grootste groep in het bereik van 0-10%.

Deze cijfers zijn allen lager dan het vorige jaar, maar wel in dezelfde opmaak. Ook toen waren gemeentelijke, eigen en welzijnsbijdrages in de meerderheid, maar de hoge categorieën waren beduidend zwaarder bedeed. Zo kreeg vorig jaar nog 65% een gemeentelijke bijdrage, en zat meer dan de helft van die groep in de categorie 50-100%.

Van alle Trapvelden krijgt 9% nog bijdragen van Fondsen, 10% van onderwijsinstellingen, en 5% van weet nog een bijdrage te krijgen van externe sponsors. Het gaat hier steeds voornamelijk om bijdragen die maximaal 10% van het budget uitmaken.

Het is overigens natuurlijk frappant, dat zo bizar weinig Trapvelden aangeven financiering van het Rijk te ontvangen, terwijl de afgelopen vier jaar het GSB zo'n grote subsidiant is geweest. Dit komt met alle waarschijnlijkheid omdat de Trapvelden hun GSB-geld van de gemeenten krijgen, en niet direct van het ministerie. Evenzo is een gedeelte van de gelden die Trapvelden zeggen van welzijnsinstellingen te krijgen, eigenlijk van de gemeente afkomstig.

Gemeentelijke en Co-financiering

Er is gevraagd aan de stedelijk coördinatoren of gemeenten na 2004 doorgaan met het (mede-) financieren van Trapvelden. Daarnaast is gevraagd welke andere partijen in 2005 bijdragen aan de digitale Trapvelden.

Het Ministerie BZK heeft per gemeente 500.000 gulden beschikbaar gesteld voor de periode 2000 – 2003. De grote vier steden kregen het dubbele bedrag en sommige zeer

goede voorstellen kregen een extra bonus van 250.000 gulden. Totaal heeft het ministerie 20 miljoen gulden (ca. € 9 miljoen) ingebracht. Dat door de gemeenten ook zelf flink werd geïnvesteerd bleek uit een inventarisatie van het Ministerie BZK in november 2001. En ook uit de antwoorden bij de vorige vraag blijkt duidelijk dat de gemeente de belangrijkste inkomstenbron voor digitale Trapvelden is.

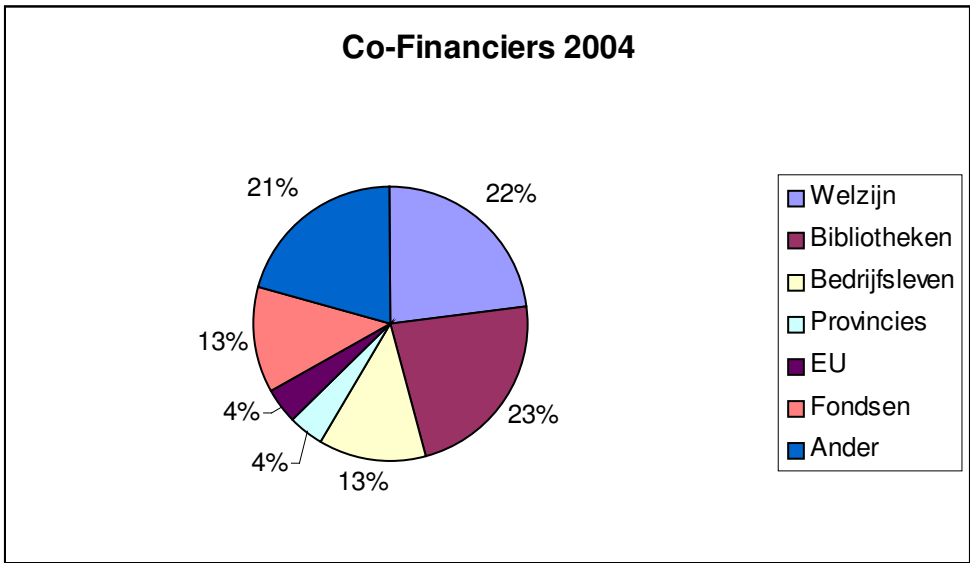
Van de 30 gemeenten in deze Monitor zeggen er 12 na 2003 door te gaan met het financieren van Trapvelden. De 11 gemeenten die ook een bedrag noemden doen dit voor gemiddeld 52.524,- euro per gemeente. Dat is net iets meer dan een kwart van wat er het vorige jaar geraamd werd (195.205,- euro)

Vijf gemeenten geven aan nog bezig te zijn met besluitvorming over begroting. Een behoorlijk aantal hebben nog geld over van de oorspronkelijke financiering of hadden gemeentelijke begroting tot medio 2004 lopen.

Ook zijn er gemeenten die wel geld blijven steken in de ontwikkeling van buurtwebsites die vanuit de Trapvelden zijn ontstaan. Deze gemeenten zullen echter niet meer het beheer van de letterlijke, fysieke computerruimtes en cursussen steunen. Zij zijn in deze telling dan ook niet meegenomen.

Alle 29 stedelijk coördinatoren van gemeenten geven aan dat de digitale Trapvelden in 2004 mede worden gefinancierd door andere subsidies/partijen. Ook uit de gegevens van de Trapvelden zelf blijkt dat er geen enkel Trapveld is dat alleen door de gemeente wordt gefinancierd. Als co-financier van de Trapvelden in hun gemeente noemen de stedelijke coördinatoren de organisaties getoond in de grafiek op de volgende bladzijde.

De categorie 'Ander' bestaat uit onderwijsinstellingen, migrantenorganisaties, woningcorporaties, zorginstellingen, eigen stichtingen en eenmaal een energiebedrijf.

Partners

Er is gevraagd wie vanaf 2004 verantwoordelijk is voor de exploitatie van de Trapvelden.

De categorie 'Anders' bestaat uit zorginstellingen, maatschappelijk werk, minderheden- en migrantenzelforganisaties, woningcorporaties en eenmaal het bedrijfsleven en een keer de gemeente zelf.

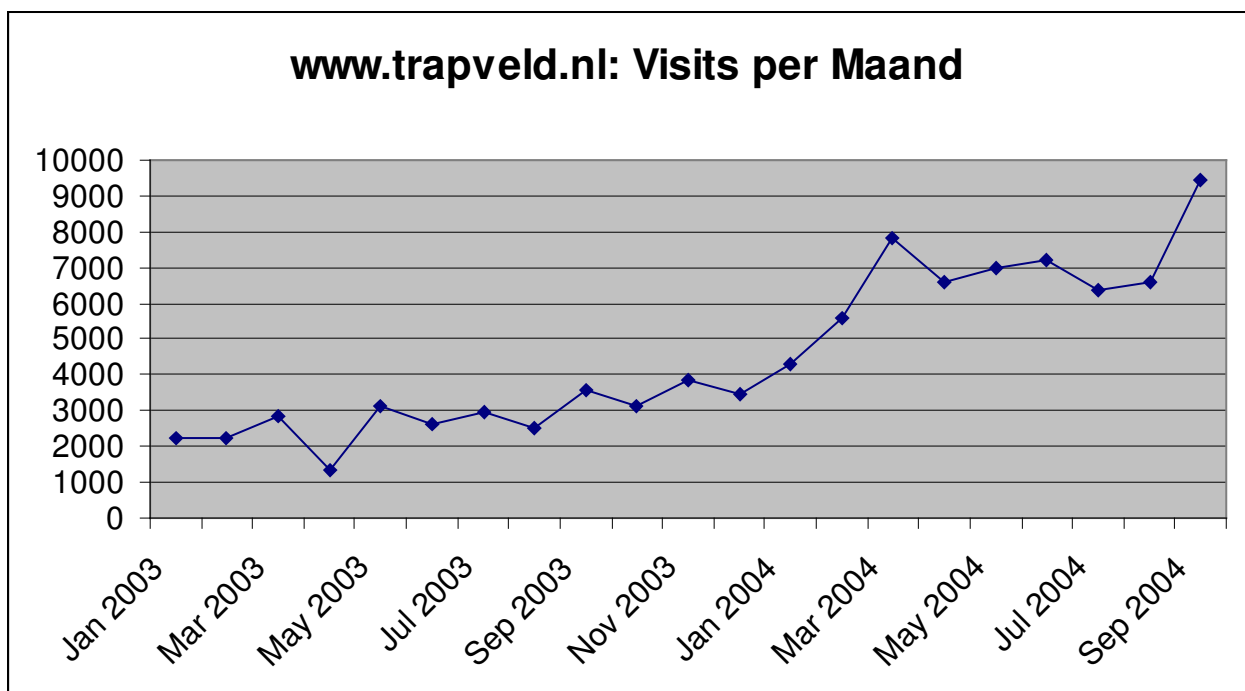
Landelijk netwerk Digitale Trapvelden

Tenslotte is gevraagd of Trapvelden belang stelden in de voortzetting van het Landelijk netwerk Digitale Trapvelden.

58 Trapvelden (35%) zeggen voortzetting te wensen van de activiteiten voor Trapvelden in 2004. 17 Trapvelden (10%) zeggen van niet. Van 88 is er de mening onbekend (55%).

39 Trapvelden (24%) denken volgend jaar weer gebruik te maken van het landelijk netwerk Trapvelden. 19 (20%) zeggen er van niet en van 37 Trapvelden (23%) is dit onbekend.

Over de afgelopen jaren heeft in ieder geval de website van de Trapvelden, www.trapveld.nl, een indrukwekkend bezoekersaantal getrokken, zoals uit onderstaande grafiek blijkt.

7 Conclusies

Conclusies: Toekomst voor de Trapvelden

Waar ligt de toekomstige taak voor de Trapvelden? Die kunnen mogelijk worden gevonden in een combinatie van herijking van een aantal bestaande en in een aantal nieuwe. De digitale kloof manifesteert zich anders en doelstelling van de sociale cohesie is niet minder belangrijk geworden met de grote stedelijke herstructureringsopgave die de gemeenten voor de boeg hebben.

De harde kern

Er blijft een taak op het gebied van de digitale kloof. De traditionele digitale kloof bestond tussen diegene met internet-toegang en die zonder (de 'haves' en 'have nots'). Met de opmars van breedband in wijken, thuis-internet raakt wijdverspreid en veel mogelijkheden in publieke ruimten, is toegang niet meer de prioriteit. Althans voor grote groepen; een harde kern van senioren, oud-komers en langdurig werklozen doet nog steeds niet digitaal mee. En wil dat niet. Deze minder kansrijke groepen dreigen door de voortschrijdende digitalisering van de maatschappij verder te marginaliseren. Drempelvrees en onwetendheid spelen hier een grote rol in. De laagdrempeligheid van de Trapvelden biedt hier nog altijd uitkomst.

De tweede kloof

Naast de kloof voor de 'harde kern' tekent zich een tweede digitale kloof af. Kansarmen blijken digitale media op kansarme wijze te gebruiken en kansrijken op een kansarme wijze. De digitalisering draagt zo bij aan versterking van de verschillen. De Trapvelden, met hun ervaring in cursussen en hun pluriforme inzetbaarheid, kunnen als gids in het ontstane digitale oerwoud van mogelijkheden ook de achterblijvers helpen meekomen.

Inburgering, integratie

Trapvelden hebben bewezen een divers publiek te trekken: jong en oud, allochtoon en autochtoon. Op de vloer is te zien dat Trapvelden in Nederland een bijdrage leveren aan integratie en inburgering. Er zijn in individuele Trapvelden legio voorbeelden van creatieve en goed lopende cursussen voor de allochtone wijkbewoners: sociaal bruisende, etnisch bont gekleurde omgevingen waar mensen op een *low-profile* manier en relatief autonoom uitvinden hoe zich in Nederland te handhaven. Sommige Trapvelden zetten zich in als aanvullende faciliteit voor het informele oefenen náást het officiële inburgeringstraject. Zo kunnen Utrechtse inburgeraars op eigen tempo in de bibliotheek komen oefenen met de gecenseerde taalprogramma's. Maar het is ook denkbaar dat Trapvelden gaan opereren als zelfstandige aanbieders van inburgeringscursussen op de in ontwikkeling zijnde inburgeringsmarkt.

Nieuwe wijken: creëren van collectief geheugen en buurtrots

De Amsterdamse wijk Oost graaft naar de collectieve herinneringen van haar wijkbewoners, aan de hand van verhalen met foto's die op de website www.geheugenvanoost.nl worden gepubliceerd. In Zaandam-Zuid is een Trapveld begonnen met het video-dagboek Vijfhoek, een door bewoners van de gelijknamige wijk onderhouden videodagboek over de ingrijpende veranderingen door herstructurering, sloop en nieuwbouw in hun wijk. Het dagboek helpt in de verwerking van alle nieuwigheden, en het hervinden van het collectieve wijkkarakter. Voorbeelden te over waarin het Digitale Trapveld een opbouwende functie vervult in het wezen van de wijk.

Participatie

De Trapvelden werken gemiddeld het meeste samen met scholen en welzijnsorganisaties. Het afgelopen jaar is echter ook de samenwerking met gemeenteprojecten, bibliotheken en buurtorganisaties enorm toegenomen. Soms houdt dit alleen in dat de computers in de Trapvelden voor externe projecten worden aangewend, maar er zijn ook praktijkvoorbeelden te noemen van een diepere samenwerking, zoals wanneer

- Het wijkbestuur van de destijds te herbouwen wijk Roombeek in Enschede liet haar toekomstige bewoners in een Trapveld digitaal brainstormen. Er vonden on-line debatten worden georganiseerd met gemeenteraadsleden (in Enschede);
- Er vanuit het Trapveld digitaal mee wordt gedaan aan het islamitische suikerfeest in een wijk (in Leiden en Tilburg);

Veiligheid

In de meeste steden staat veiligheid hoog op het prioriteitenlijstje. Een belangrijke veroorzaker van gevoelens van onveiligheid op straat is de aanwezigheid van verveelde jongeren met niets om handen. In de Trapvelden staan computers met internet-toegang, en Trapveld-Coördinatoren hebben al melding gedaan van de grote belangstelling bij jongeren voor de mogelijkheid hier digitaal te kunnen kletsen en klooien. Hier zijn mogelijkheden om de Trapveld-functie te verbreden. Een ander veiligheidsterrein is dat op het internet zelf. Er worden al enkele cursussen aangeboden over verantwoord surfen, en ook virussen komen hier en daar aan bod. Dit zal zeker uitgebouwd worden. Daarnaast zou het Trapveld kunnen samenwerken met de wijkagent. Gedacht kan worden aan een buurtveiligheidswebsite waarin aandacht wordt besteed aan preventietips, actueel veiligheidsnieuws en de mogelijkheid digitaal aangifte te doen. Het Trapveld kan hierin initiërend en faciliterend zijn.

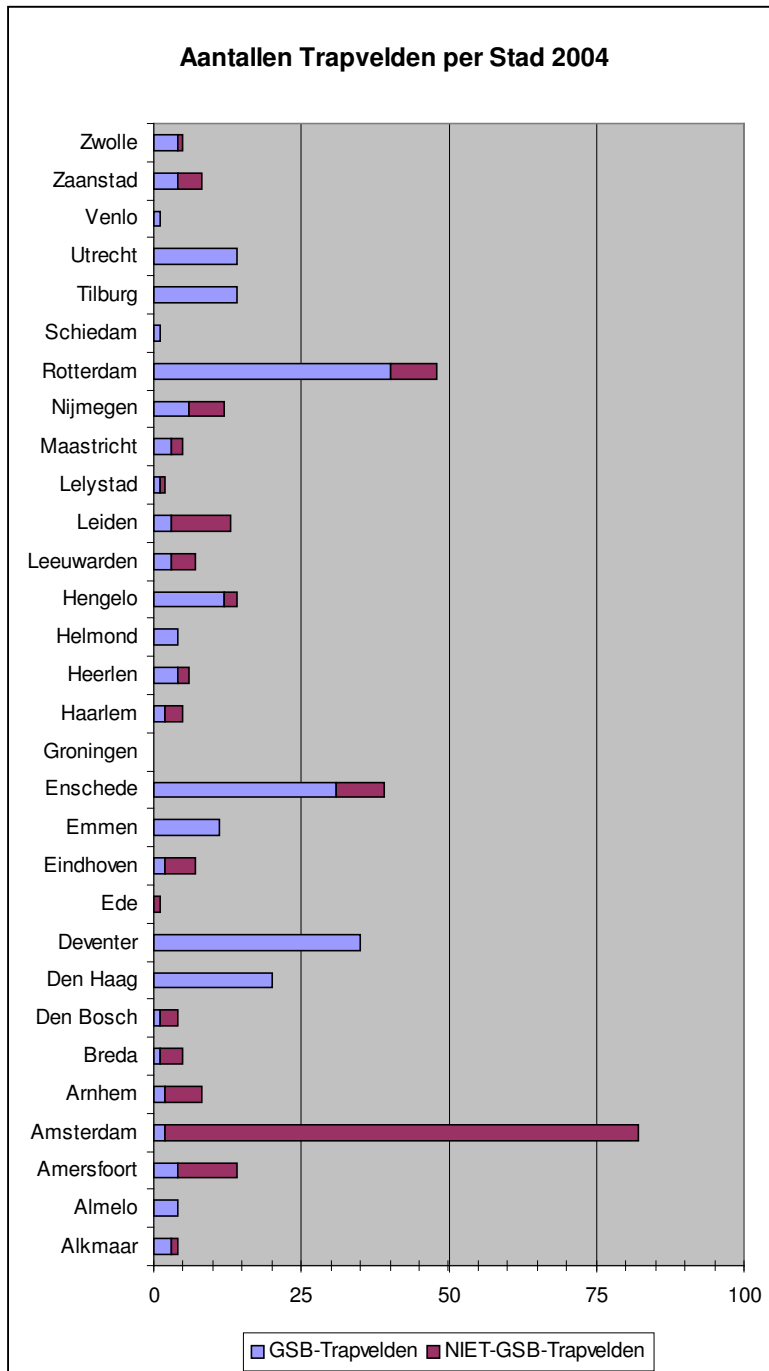
Trapvelden over drie jaar

De Trapvelden zijn ontstaan in een veelvoud aan vormen, en evenzo zal het resultaat over drie jaar uiteenlopend zijn. We hebben gezien dat een gedeelte van de Trapvelden verdwijnt. Daarnaast is er nu ook een proces gaande waarin de Trapvelden als zodanig opgenomen worden in grotere structuren. Dat zal zich in de komende jaren voortzetten: de expertise die opgedaan is in de Trapvelden zal toegepast worden in organisaties als het welzijnswerk, de migrantenzelforganisaties, het onderwijs, inburgerings instanties. Hierbij is het de moeite waard te vermelden dat, gelet op de achterstalligheid van digitale vernieuwing die bij deze instellingen wel heerst, de Trapvelden niet alleen de cliëntèle een dienst kunnen bewijzen, maar ook de infrastructuur van de instellingen zelf.

Op termijn zullen sommige activiteiten van Trapvelden wellicht minder nodig zijn (de toegang bijvoorbeeld) en zullen sommige andere activiteiten ook zijn opgenomen in de activiteiten van andere instellingen. Tenslotte zijn sommige van de grotere Trapvelden intussen zo bedreven in het zoeken van financiële bronnen en het vernieuwen van hun afzetmarkt, dat zij op eigen benen zullen doorgaan.

Bijlagen

Bijlage A: Aantal GSB- en niet-GSB Trapvelden per gemeente*

* Ede is de enige niet-GSB gemeente in deze monitor.

Bijlage B: Overzicht zelfgemaakte cursussen

Soort cursus	Doelgroep cursus
9 Basis Window / word	2 algemeen
5 cursussen vanuit bibliotheek opgezet	4 volwassen
2 Internet basis	9 beginners
2 Kennismaken met de Computer	4 senior
2 Photoshop / fotobewerking	2 Kinderen
2 MS publisher	3 allochtonen
1 Internet gevorderd	
1 Videobewerking	
1 Windows 98 gevorderd	
1 Creatief op de PC met Word en Paint	
1 Opleiding Assistent Systeembeheer	
1 Klusklup	
1 Cyberclubhuis	